

Strategi och handlingsplan för hållbar utveckling vid Örebro universitet 2023-2027

Styrdokument Örebro universitet

Kategori: Strategi och handlingsplan

Ärendenummer: ORU 2026/01998

Beslutsfattare: Rektor

Fastställd: 2023-04-25

Senast ändrad: 2026-03-17

Dokumentansvarig: Fakultetskansliet

Innehåll

Inledning	3
Lagar och förordningar	4
Lokala styrdokument och initiativ	4
Syfte och prioriterade målområden	5
Organisation och ansvar	6
Vägledning för utförande	6
Uppföljning	6
Mål och aktiviteter	7
Utbildning och forskning för en hållbar framtid	8
Målområde 1: Utbildning för en hållbar framtid	9
Målområde 2: Forskning för en hållbar framtid	11
Målområde 3: Lika villkor och jämställdhet	12
Målområde 4: Hållbar samverkan och resor	13
Målområde 5: Effektiv och ändamålsenlig lokalanvändning	16
Målområde 6: Hållbar konsumtion	18
Målområde 7: Miljöledningssystem	21

Inledning

Samhället står inför stora utmaningar. Klimatförändringar, miljöförstöring, ekonomisk ojämlikhet, socialt utanförskap, ökade politiska spänningar och hot mot demokratin är några av de mest akuta. Utmaningarna är både lokala och globala och de kräver att samhället anpassas och förändras. Vi behöver ställa om till en hållbar värld och den omställningen kräver genomgripande förändringar av både våra individuella livsstilar och samhällets organisation. Hållbar utveckling kan ses som en gemensam bildningsprocess som kräver nya sätt att värdera, känna och förstå den värld vi lever i.

Örebro universitet vill vara en central aktör i denna bildningsprocess. Genom utbildningar som ger studenter hållbarhetskompetens, disciplinär såväl som tvärvetenskaplig forskning av hög kvalitet och samverkan med samhället kan vi bidra med kunskap, kompetens och kritisk analys för att hantera de komplexa situationer och frågeställningar som omställningen rymmer. Vi ska också vara ett föredöme i vår verksamhet och leva som vi lär, vad gäller till exempel vår lokalanvändning, tjänsteresor, konsumtion och hur vi arbetar för att skapa förutsättningar för lika villkor och jämställdhet.

Syftet med denna strategi och handlingsplan är att initiera och ange riktning för universitetets förändringsarbete för att öka våra möjligheter att bidra med kritisk och signifikant kunskap, kompetens och analys för samhällsomställningen. Den ska förstärka det förändringsarbete som redan görs, men också peka på områden som behöver utvecklas. Strategin och handlingsplanen tar utgångspunkt i universitetets vision om att: "hållbarhetsperspektiven ska genomsyra all verksamhet vid lärosätet"¹.

Att göra hållbar utveckling till den grund varifrån vi arbetar är en process som redan påbörjats. Strategin och handlingsplanen för 2023–2025 ska hjälpa till att ta arbetet vidare. För ett klokt och reflekterande arbete kommer det behövas relevant forskningsbaserad kompetensutveckling för personalen. Vi behöver utvärdera det vi gör och utifrån det ändra, utöka och fördjupa arbetet. Vi kommer att behöva identifiera och prioritera aktiviteter eller områden där förändringar ger synergier och stor effekt. Vi behöver identifiera var resurser krävs och var de kan frigöras, hur arbetet bäst ska organiseras samt vem som behöver göra vad. Detta behöver göras tillsammans med vår personal och med ett aktivt inflytande av våra studenter. Utvecklingen innefattar en omställningsprocess för hela samhället som medför en mängd utmaningar där universitetets bör bidra till att utveckla och sprida relevant och kritisk kunskap in i omställningen.

Hållbar utveckling definieras vanligen som "en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov"². Enligt Örebro universitetets Plattform för en hållbar framtid (PSF@ORU) mål och visionsdokument beskrivs en hållbar framtid som "... ett inkluderande välfärdssamhälle inom de planetära gränserna. För oss innebär detta ett långsiktigt globalt hållbart samhälle präglad av jämlikhet och rättvisa med god välfärd, social trygghet, god hälsa, kemikaliesäkerhet, begränsad klimatpåverkan, en balanserad och motståndskraftig ekonomi, biologisk mångfald, välmående ekosystem, samt höga naturvärden och livskvalitet för såväl nuvarande som framtida generationer"³.

¹ Örebro universitetets vision och strategiska mål 2023–2027

² Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future (Bruntlandrapporten). FN 1987.

³ PSF@ORU Visions och Måldokument, 2022-03-18,(s. 1).

Målbilden är ett hållbart universitet som i alla delar bidrar till en hållbar framtid och där universitet med sina olika campus utvecklas till goda exempel på en hållbar framtid vilka kan användas i utbildning, forskning och i samverkan med det omgivande samhället.

Lagar och förordningar

I högskolelagen specificeras att lärosäten i sin verksamhet ska ”främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, ekonomisk och social välfärd och rättvisa.”⁴ Av högskolelagen framgår också att jämställdhet mellan kvinnor och män alltid ska iaktas och främjas och att lärosätena ska främja och bredda rekryteringen till högskolan. Enligt diskrimineringslagen⁵ får den som bedriver undervisningsverksamhet inte diskriminera eller trakassera någon student eller sökande utifrån någon av de sju diskrimineringsgrunderna. Örebro universitet är som utbildningsanordnare skyldig att genom aktiva åtgärder säkerställa lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Örebro universitet omfattas även av förordningen om miljöledning i statliga myndigheter.⁶ Det innebär att universitetet ska ha ett miljöledningssystem som integrerar miljöhänsyn i verksamheten.

Örebro universitet styrs även bland annat genom årliga regleringsbrev från regeringen där det kan komma uppdrag kopplade till hållbar utveckling som också ska uppfyllas.

Lokala styrdokument och initiativ

Örebro universitet har en policy för hållbar utveckling⁷ där det framgår att universitetet ska:

- Integrera hållbar utveckling i utbildning och forskning.
- Integrera hållbar utveckling vid beslut, upphandling och i det operativa arbetet i verksamheten.
- Samverka med olika aktörer såväl lokalt och regionalt som nationellt och internationellt.

Ytterligare relevanta styrdokument som berör området hållbar utveckling är bland annat Örebro universitets vision, inköp- och upphandlingspolicy med tillhörande riktlinjer, riktlinjer för möten och tjänsteresor, inriktning och handlingsplan för arbetet med jämställdhetsintegrering och lika villkor på Örebro universitet för 2023–2025, riktlinjer gällande diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier och kränkande särbehandling - för medarbetare och studenter vid Örebro universitet.

⁴ Högskolelag, SFS nr 2021:1282, 5§.

⁵ Diskrimineringslag SFS nr: 2008:567

⁶ Förordning om miljöledning i statliga myndigheter, SFS nr: 2009:907.

⁷ Policy för hållbar utveckling, Örebro universitet. Fastställd av universitetsstyrelsen, 2017-02-15

Örebro universitet har anslutit sig till Klimatramverket för universitet och högskolor vilket innebär att universitetet åtagit sig att genomföra åtgärder för att ligga i linje med 1,5 graders målet.⁸ Universitet är även ett av sju lärosäten i värdkonstellationen för Lärosätenas klimatsnätverk.⁹

Under 2022 inrättades en universitetsövergripande Plattform för en hållbar framtid vid Örebro universitet (PSF@ORU) av rektor. Plattformen bygger på premissen att vi måste transformera samhället i grunden för att skapa en hållbar framtid för människa och miljö¹⁰. En viktig komponent i transformationen är tillgången till och utvecklingen av ny relevant och vetenskapligt förankrad kunskap som kan ligga till grund för medvetna och systematiska beslut hos alla aktörer i samhällets samtliga funktioner från nationell till global nivå.¹¹

Syfte och prioriterade målområden

Syftet med denna strategi och handlingsplan är att möta universitetets vision om att: "hållbarhetsperspektiven ska genomsyra all verksamhet vid lärosätet"¹². Utifrån detta har universitetsövergripande mål och aktiviteter för perioden 2023–2025 tagits fram baserat på prioriterade målområden: 1. Utbildning för en hållbar framtid, 2. Forskning för en hållbar framtid, 3. Lika villkor och jämställdhet, 4. Hållbar samverkan och resor, 5. Effektiv och ändamålsenlig lokalanvändning, 6. Hållbar konsumtion, 7. Miljöledningssystem.

Prioriteringar för miljöområdet utgår i första hand från senast genomförda miljöutredning¹³ i enlighet med förordningen om miljöledning i statliga myndigheter.

Inom social hållbarhet ingår bland annat arbetet för att möta nationella och internationella lagar och kravställningar så som de jämställdhetspolitiska målen, diskrimineringslagen, Agenda 2030-målen, kravet på en gender equality plan samt jämställdhetsintegrering som metod.

Ekonomisk hållbarhet är en integrerad del av hållbar utveckling och innebär att använda, vårda och underhålla resurser (mänskliga och materiella) för att skapa långsiktigt hållbara värden genom bättre utnyttjande, återanvändning och återvinning av såväl förnyelsebara resurser som icke förnyelsebara resurser. Vid Örebro universitet handlar detta bland annat om hur vi utnyttjar våra lokaler, gör våra inköp samt arbetar med cirkulära flöden.

När det gäller universitetets grunduppdrag att genom forskning och utbildning bidra med kunskap är det viktigt att utgå från ett globalt perspektiv, vilket innebär att samtliga mål i Agenda 2030 i varierande utsträckning är relevanta. Mål 4 om God utbildning genom att säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och att främja livslångt lärande för alla är en ledstjärna för universitetet.

⁸ Klimatramverket https://www.kth.se/om/miljo-hallbar-utveckling/klimatramverket-1.903489**

⁹ Lärosätenas klimatsnätverk. <https://www.slu.se/klimatsnätverket>

¹⁰ PSF@ORU Visions och Måldokument, 2022-03-18

¹¹ PSF@ORU [Om Plattform för en hållbar framtid](#), PSF@ORU - Örebro universitet

¹² Örebro universitetets vision och strategiska mål 2023–2027

¹³ Miljöutredning för Örebro universitet från 2020, Dnr ORU 2020/04818–5.

Organisation och ansvar

Alla anställda på Örebro universitet har enligt högskolelagen ett ansvar att arbeta med hållbar utveckling och att integrera hållbar utveckling i verksamheten. Alla chefer med verksamhetsansvar ska säkerställa att aktiviteter för hållbar utveckling läggs in i den årliga verksamhetsplaneringen utifrån beskrivna målområden och aktiviteter i denna strategi och handlingsplan samt att dessa följs upp i ordinarie verksamhetsuppföljning.

Vägledning för utförande

Fakulteterna, institutionerna, ämnena och avdelningarna inom Örebro universitet har olika förutsättningar och möjligheter att integrera olika hållbarhetsperspektiv och arbetet behöver därför utformas efter rådande förutsättningar. Det är av stor vikt att aktiviteter inom utbildning och forskning utformas av fakulteterna och institutionerna själva för att nå målen. Till hjälp har de universitetets stödfunktioner. Beroende på vilka delmål med följande aktiviteter fakulteterna och institutionerna väljer kan de ta hjälp av olika stödfunktioner exempelvis Fakultetskansli, Ledningsstab, Avdelning för kommunikation och samverkan, Grants Office, personalavdelningen, Högskolepedagogiskt centrum och verksamhetsutvecklare inom hållbar utveckling. Flertalet stödfunktioner kan dessutom arbeta tillsammans då delmålen kan vara mångfacetterade. Dessutom finns PSF@ORU som är en plattform vilken arbetar mot en hållbar utveckling. På ORU.se och Inforum.se finns ytterligare material så som verktygslådor och föreläsningar presenterat för integrering av hållbar utveckling i utbildning.

Det är lämpligt att inom målområdena utbildning och forskning prioritera och välja ut ett antal lämpliga mål att jobba emot årligen för att få arbetet fokuserat och åstadkomma önskade effekter.

Överlappning mellan olika målområden och aktiviteter kan förekomma, exempelvis kan arbetet med aktiva åtgärder, som är ett mål inom målområde 3 "lika villkor och jämställdhet", leda till aktiviteter inom målområdet "utbildning för en hållbar framtid". Arbetet följs upp via taggning i PUB samt att ansvarig där anger att aktiviteten beskrivs under ett annat målområde, exempelvis: "se följande aktivitet under målområde 3".

Uppföljning

Fakulteternas, institutionernas och avdelningarnas egna mål och aktiviteter läggs in i ordinarie verksamhetsplanering (den strategiska verksamhetsplaneringen) och följs upp genom verksamhetens ordinarie rutiner via taggning av mål och aktiviteter som "hållbar utveckling" och "jämställdhetsintegrering" i planeringssystemet PUB.

Centrala funktioner följer upp måluppfyllelsen årligen utifrån verksamhetens ordinarie verksamhetsuppföljning bland annat genom taggningen i PUB. Valda delar rapporteras sedan i Örebro universitets årsredovisning. En del områden följs också upp separat. Miljöledningsarbetet rapporteras årligen till Naturvårdsverket. Rapportering till Jämställdhetsmyndigheten och Diskrimineringsombudsmannen sker löpande och/eller vid tillsyn.

Förutom extern rapportering är det väldigt viktigt att arbetet med strategi och handlingsplanen kontinuerligt kommuniceras internt. Former för detta bör utvecklas.

Revidering av handlingsplanen sker vid behov alternativt innan nuvarande handlingsplan löper ut 2025. Under perioden för denna handlingsplan bör arbetet med att skapa, revidera och följa upp strategi och handlingsplanen vidareutvecklas för att säkerställa systematik, kvalitet och förankring inom verksamheten.

Mål och aktiviteter

Strategin och handlingsplanen är indelad i sju målområden med universitetsövergripande mål samt delmål och/eller förslag på aktiviteter för att målen ska uppnås. Mål som årligen rapporteras till Naturvårdsverket är markerade som miljömål.

Örebro universitet ska bidra till omställningen till ett hållbart samhälle genom sina kärnverksamheter, utbildning, forskning och samverkan, som utvecklar och sprider relevant och kritisk kunskap till samhällets gagn. Behovet av omställning betyder inte att allt ska förändras. Det finns kärnvärden i universitetet som ska bevaras såsom kritisk reflektion och ifrågasättande, den fria forskningen, bildning, den vetenskapliga metoden för kunskapsproduktion och forskarens och lärosätets autonomi. En viktig uppgift för universitetet är att under perioden 2023–2025 identifiera, definiera och utvärdera områden inom såväl kärnverksamheten som stödverksamheterna som måste ställas om för att nå universitetets övergripande mål att vara ett hållbart universitet. Det arbetet ligger i de aktiviteter och delmål som måste identifieras ute i verksamhetens olika delar.

Denna strategi och handlingsplan beskriver de yttre ramarna för detta medan specifika delmål och aktiviteter definieras och preciseras i verksamheten. Denna princip för distribuerat ansvar genomsyrar strategi- och handlingsplanen och följs upp genom universitetets etablerade system för ordinarie verksamhetsplanering och uppföljning. Arbetet ute i verksamheterna stöttas av universitetets gemensamma stödfunktioner.

Utbildning och forskning för en hållbar framtid

Utbildning har en nyckelroll i samhällets omställning, men att utbilda om en osäker och riskfylld framtid ställer också lärare och ledare inför nya och svåra utmaningar. Studenter ska när de lämnar universitet ha gedigna kunskaper inom sitt ämnesområde, men de behöver också kunna relatera dessa till andra områden. De behöver kunskap om hållbarhetsproblem, ha utvecklat välgrundade ställningstaganden och en vilja till engagemang för vår gemensamma framtid. Gemensamt, och baserat på forskning och erfarenhet, behöver vi utveckla organisation, pedagogik, didaktik och metoder för att utvärdera lärande i linje med detta. Studenter behöver därtill ha med sig kunskaper och färdigheter ut från universitetet om hur de kan följa kunskaps- och samhällsutvecklingen, och hur de källkritiskt kan hitta och ta till sig ny information för att stödja sitt eget livslånga lärande. Att alla studenter ges möjlighet till erfarenhet av demokratiska arbetsformer är centralt i lärande för hållbar utveckling. Delaktighet och möjlighet att på meningsfulla sätt påverka sin utbildning bidrar till att utveckla handlingskompetens för hållbar utveckling.

Omställningen till ett hållbart samhälle kräver innovationer, omprövning av normer och värderingar såväl som förändringar i olika typer av infrastruktur. För detta behövs djup disciplinär kompetens och excellens såväl som tvärvetenskaplig sådan. Forskning i samverkan med samhället är viktigt. Samtidigt behöver forskare vara en kritisk och oberoende röst som bidrar med kunskap om villkor, möjligheter och utmaningar i ett globalt såväl som lokalt perspektiv.

Genom forskarutbildning formas framtidens forskare. Därför behöver forskarutbildningen innehålla ett särskilt fokus på hållbarhetsarbete. Framtidens forskare behöver kunskap och kompetenser för att bidra till lösningar på komplexa problem. Däribland inbyggda mål- och intressekonflikter i ett samhälle under förändring i vilket forskare kan uppleva att forskningen styrs, förenklas eller förnekas. Ämnesövergripande, mångvetenskapliga och tvärvetenskapliga samarbeten behöver underlättas och premieras. Nya former för kommunikation och samverkan med samhället behövs för att forskares kompetens och forskning snabbt ska komma till nytta i omställningen. Något som betonas i universitets vision är att genom forskning: ”samarbeta över ämnesgränser och samverka med näringsliv, offentlig sektor, civilsamhälle och medborgare för att identifiera och finna lösningar på samhällsutmaningar”¹⁴.

Det är viktigt att forskning och utbildning också bedrivs på ett hållbart sätt. Mål och aktiviteter för detta ingår därför även i andra målområden i strategin, exempelvis hållbar samverkan och resor, effektiv och ändamålsenlig lokalanvändning samt lika villkor och jämställdhet. Vårt campus kan också fylla rollen som en prototyp för ett hållbart universitet där platser och byggnader bidrar till viktiga sociala och ekologiska funktioner, så som psykisk hälsa, rekreation, social samvaro, skönhet, biologisk mångfald, kolbindning och lokal småskalig matproduktion. Synergierna kan bli stora för både utbildning och forskning.

¹⁴ Örebro universitets vision och strategiska mål 2023–2027.

Målsområde 1: Utbildning för en hållbar framtid

Mål

- Örebro universitets samtliga utbildningar ger studenter centrala kunskaper, kompetenser och relevanta verktyg, både i deras profession och som medborgare, för att kunna bidra till den omställning som krävs för en hållbar framtid.
- Personal ges målgruppsanpassad kompetensutveckling och erbjuds ett stöd i att integrera hållbar utveckling i samtliga utbildningar.

Uppdrag åt fakultet och institution

Prioritera bland delmålen och utveckla aktiviteter på ett sätt som är relevant för den egna verksamheten och skriva in delmål med tillhörande aktiviteter i respektive verksamhetsplanering i planeringssystemet PUB.

Gemensamma prioriteringar

Mål	Delmål	Ansvarig	Uppföljning
Örebro universitets samtliga utbildningar ger studenter centrala kunskaper, kompetenser och relevanta verktyg, både i deras profession och som medborgare, för att kunna bidra till den omställning som krävs för en hållbar framtid	Användbara indikatorer är utvecklade för att utvärdera studenternas kunskaper och handlingskompetens gällande hållbar utveckling	Dekan	Årligen i verksamhetsplaneringsprocessen i PUB
	Hållbar utveckling är integrerat i kurser och program vid inrättande eller revidering	Dekan	Årligen i verksamhetsplaneringsprocessen i PUB
	Former för ett ökat studentinflytande inom utbildning för en hållbar framtid med fokus på samhällsutmaningar, omställning och global rättvisa tillsammans med studentkår och kårsektioner är utvecklade	Dekan	Årligen i verksamhetsplaneringsprocessen i PUB

Personal ges målgruppsanpassad kompetensutveckling och erbjuds ett stöd i att integrera hållbar utveckling i samtliga utbildningar	En gemensam struktur för kompetensutveckling som är förankrad i aktuell forskning om hållbar utveckling i utbildning är utvecklade	Dekan	Årligen i verksamhetsplaneringsprocessen i PUB
	Möjligheter för att ställa krav på kunskaper och kompetens om hållbar utveckling för undervisande tjänster är utredda	Dekan	Årligen i verksamhetsplaneringsprocessen i PUB
	Möjligheter för att utveckla krav för excellenta lärare på gedigna kunskaper kring pedagogik för hållbar utveckling och undersöka möjligheter för att använda dessa resurser för att bidra till omställning och kompetensutveckling är utredda	Dekan	Årligen i verksamhetsplaneringsprocessen i PUB
	Fakulteterna ska vara representerade i PSF@ORU	Dekan	Årligen i verksamhetsplaneringsprocessen i PUB
	Det finns en introduktion till hållbar utveckling för personal och för studenter vilken används	Dekan	Årligen i verksamhetsplaneringsprocessen i PUB
	Det finns en utbildning på chef- och ledarnivå utifrån målgruppernas behov vilken används	Dekan	Årligen i verksamhetsplaneringsprocessen i PUB

Målområde 2: Forskning för en hållbar framtid

Mål

- Forskarutbildningen och forskarhandledarutbildningen ska tillgodose kunskaper och kompetenser för en hållbar samhällsomställning
- Forskningen för en hållbar framtid ska stärka vetenskapliga samarbeten och samtidigt ta tillvara på ämneskunskap inom olika discipliner

Uppdrag åt fakultet och institution

Prioritera bland delmålen och utveckla aktiviteter på ett sätt som är relevant för den egna verksamheten och skriva in delmål med tillhörande aktiviteter i respektive verksamhetsplanering i planeringssystemet PUB.

Gemensamma prioriteringar

Mål	Delmål	Ansvarig	Uppföljning
Forskarutbildningen och forskarhandledarutbildningen ska tillgodose kunskaper och kompetenser för en hållbar samhällsomställning	Forskarutbildningen och forskarhandledarutbildningen innehåller inslag och moment som ökar kompetenser och kunskap vilka stödjer en hållbar utveckling	Dekan	Årligen i verksamhetsplaneringsprocessen i PUB
	Användbara indikatorer för att utvärdera arbetet med hållbar utveckling i forskarutbildningen och forskarhandledarutbildningen är utvecklade	Dekan	Årligen i verksamhetsplaneringsprocessen i PUB
Forskningen för en hållbar framtid ska stärka vetenskapliga samarbeten och samtidigt ta tillvara på ämneskunskap inom olika discipliner	Strukturerna för forskningskommunikation, för att forskning om hållbar utveckling ska kunna synliggöras bättre, är utvecklade	Dekan	Årligen i verksamhetsplaneringsprocessen i PUB
	Hållbarhetsaspekter är integrerade och utvecklade i framtida forskningsutvärderingar	Dekan	Årligen i verksamhetsplaneringsprocessen i PUB
	Stöd för deltagande i nätverk rörande forskning om hållbar utveckling är utvecklat	Dekan	Årligen i verksamhetsplaneringsprocessen i PUB
	Fakulteterna ska vara representerade i PSF@ORU	Dekan	Årligen i verksamhetsplaneringsprocessen i PUB

Målnråde 3: Lika villkor och jämställdhet

Arbetet med lika villkor och jämställdhet beskrivs separat i *Handlingsplan för jämställdhetsintegrering och lika villkor* som också är universitetets Gender equality Plan via beslut ORU 2025/07815.

Målområde 4: Hållbar samverkan och resor

Universitetets grunduppdrag är forskning och utbildning. För att kunna bedriva det behöver universitetet samverka med andra, nationellt och internationellt.

En av de sex principerna i den statliga värdegrunden är att förena effektivitet med service och tillgänglighet. Det innebär till exempel att se över resandet så att universitetet inte bidrar med onödiga resor och/eller skapar för litet värde i förhållande till den tid, kostnader och miljöpåverkan som resandet genererar.

Alla universitet som anslutit sig till Klimatramverket ska arbeta med minskad klimatpåverkan från tjänsteresor. Dessutom är universitetet enligt förordningen om miljöledning i statliga myndigheter skyldigt att sätta upp mål och aktiviteter samt årligen rapportera utfall för klimatpåverkan från tjänsteresor till Naturvårdsverket. För många universitet och högskolor är tjänsteresor med flyg den enskilt största källan till utsläpp av växthusgaser och Örebro universitet utgör inget undantag.

Det finns risk för målkonflikt mellan universitetets grunduppdrag kring utbildning och forskning och målet att minska klimatpåverkan från tjänsteresor. Universitetet behöver därför arbeta för en hållbar internationalisering. En del i detta är att identifiera och prioritera de resor som skapar störst nytta. En annan del är att skapa bättre förutsättningar att på hemmaplan (distans) samverka med andra, både nationellt och internationellt. Förutom minskad klimatpåverkan uppstår även andra nyttor, till exempel effektivare använd arbetstid och minskade utgifter.

Flygandets omfattning påverkas också av andra aktörer, till exempel via skatter eller i samband med fördelning av forskningsmedel. Det har dock ett starkt symbolvärde att universitetet, som bärare av kunskap i samhället, går före och omsätter kunskap till faktisk handling.

Åren under coronapandemin innebar att resandet minskade kraftigt och att användningen av digital mötesteknik ökade. Örebro universitet vill ta tillvara på erfarenheterna av minskade utsläpp från tjänsteresor under pandemin och fortsatt utveckla arbetssätt som innebär alternativ till fysiska möten.

För att säkerställa att universitetet uppnår åtagandena i Klimatramverket är det viktigt att även arbeta för att anställda och studenter ska kunna och vilja resa på ett hållbart sätt till och från arbete och studier. Att gå, cykla och åka kollektivt bidrar dessutom till en bättre hälsa.

Mål

- ORU ska samverka effektivt med andra aktörer, nationellt och internationellt, med hänsyn till tid, kostnader och miljöpåverkan.
- ORU ska verka för att anställda och studenter reser hållbart till och från arbete och studier. Gång, cykel och kollektivtrafik ska premieras.

Delmål	Ansvarig	Uppföljning
Miljömål 1: Klimatpåverkan från tjänsteresor (flyg, buss, bil) ska halveras mellan 2019 och 2030 räknat per årsarbetskraft. Det motsvarar en årlig minskning med knappt 5 procentenheter per år. År 2025 ska klimatpåverkan från tjänsteresor ha minskat med minst 25% jämfört med 2019.	Alla chefer ansvarar för att universitetets mötes- och resepolicy efterlevs. Prefekt och avdelningschef ansvarar för den övergripande målpuppfyllelsen.	Kg CO₂ ekv. -utsläpp per år. Summan av CO₂-utsläpp från tjänsteresor med flyg, tåg, hyrbil, taxi och egen bil fördelat på antalet årsarbetskrafter.
Miljömål 2: Antal km med privat bil i tjänst ska minska med 70 % mellan 2018 och 2025.		Antal km i privat bil, beräknat från utbetalda ersättningar.
Miljömål 3: Andelen digitala möten ska öka i jämförelse med tidsperioden före 2020. Med digitala möten avses möten på distans i realtid med teknikens hjälp, såsom telefon (fler än två deltagare), video, och webbmöten.		Antal digitala möten per årsarbetskraft delat med Antal digitala möten per årsarbetskraft samt Antal reseräkningar per årsarbetskraft.
Miljömål 4: All personal ska ha tillgång till ändamålsenlig utrustning, support, kompetensutveckling och lokaler för digitala möten. Upplevelsen av genomförda digitala möten och konferenser ska vara i klass med att delta på plats.	IT-avdelningen	Årligen
Miljömål 5: Andelen anställda och studenter vid ORU som tar bilen till och från arbete och studier ska minska.	Campusavdelningen Personalavdelningen Verksamhetsutvecklare miljö och klimat	Resvaneundersökning. Andelen resor till och från arbete/studier som sker med bil jämfört med totala antalet resor till och från arbete/studier.

Förslag på aktiviteter	Tidsplan	Genomförare
<i>Styrning</i>		
Ta fram redovisning av hur erfarenheter kring minskade utsläpp från tjänsteresor under pandemin tas tillvara samt beskrivning av utvecklade arbetssätt som innebär alternativ till fysiska möten.	2023	Verksamhetsutvecklare miljö och klimat Personalavdelningen IT-avdelningen Kommunikation och samverkan
Kommunicera och utbilda kring mötes- och resepolicy, och lyfta fram goda exempel på hållbart resande inom organisationen.	2023– 2024	Personalavdelningen Verksamhetsutvecklare miljö och klimat
Ställa relevanta miljö- och uppföljningskrav vid upphandling av ny resebyrå. Upphandlingskraven ska bidra till utökade möjligheter att göra hållbara resval och att följa upp utvecklingen av vårt resande ur hållbarhetssynpunkt.	2023	Personalavdelningen och Verksamhetsutvecklare miljö och klimat i samarbete med Upphandlingsfunktionen
Arbeta för att fasa ut fossila fordon som alternativ vid bokning av hyrbil och i verksamheten.	2024– 2025	Upphandlingsfunktionen Campusavdelningen
Utred och implementera incitament för förändrade resmönster hos medarbetare, t.ex. internt system för klimatväxling kopplat till flygresor.	2024	Verksamhetsutvecklare miljö och klimat i samarbete med Ekonomiavdelningen och Personalavdelningen
<i>Digitala möten</i>		
Säkerställa att alla nyanställda får tillgång till utrustning för digitala möten och att tydliga rutiner för detta finns.	2023	IT-avdelningen
Ytterligare marknadsföra möjligheter för digitala konferenser internt.	2023– 2025	Kommunikation och samverkan
<i>Resor till och från arbete och studier</i>		
Genomföra resvaneundersökning och gemensamt med relevanta aktörer analysera resultatet och integrera aktiviteter för att främja hållbart resande i relevanta planer och strategier.	2023– 2024	Verksamhetsutvecklare miljö och klimat i samarbete med Personalavdelningen, Campusavdelningen samt fastighetsägarna
Utveckla modellen för grön växling och investera i åtgärder för hållbart resande och förbättrad utemiljö.	2023– 2024	Campusavdelningen

Målområde 5: Effektiv och ändamålsenlig lokalanvändning

En av de sex principerna i värdegrunden för alla statsanställda¹⁷ är att förena effektivitet med service och tillgänglighet. För att uppnå hållbarhet innebär det att universitetet ska sträva efter lokaler som är anpassade efter den verksamhet universitetet har, de som använder den och att lokaler inte står tomma i onödan. Universitetet ska ha energieffektiva byggnader med energieffektiv drift.

Alla universitet som anslutit sig till Klimatramverket har åtagit sig att arbeta med minskad energianvändning från drift av byggnadsbeståndet. Det inkluderar uppvärmning och drift av bland annat kontor, undervisningslokaler, laboratorier och serverhallar.

Dessutom är universitetet enligt förordningen om miljöledning i statliga myndigheter skyldigt att sätta upp mål och aktiviteter samt årligen rapportera utfall för energianvändningen till Naturvårdsverket.

Örebro universitet och Akademiska Hus har fram till årsskiftet 2022/2023 haft ett samarbetsavtal, kallat Örebro Campus Lab, med målet att tillsammans verka för att universitetet ska bli landets mest digitaliserade och hållbara lärosäte. Hur samverkansformatet med fastighetsägarna och målsättningarna inom hållbar utveckling utformas framåt behöver vidareutvecklas de kommande åren.

Mål

- ORU ska ha ändamålsenliga och effektivt nyttjade lokaler utifrån ekonomi, funktion, teknik och energianvändning.

Delmål	Ansvarig	Uppföljning
Miljömål 6: ORU ska minska energianvändningen per m ² med 50 % mellan 2000 och 2025 (egna fastigheter och inhyrda lokaler). Det innebär en årlig minskning på 3,5 procentenheter per m ² och motsvarar Akademiska Hus mål.	Campusavdelningen i samarbete med fastighetsägarna.	kWh/m ² (Atemp). Totala energianvändningen/totala ytan av egna fastigheter och inhyrda lokaler. Energianvändning avser verksamhetsel för lokaler, fastighetsel, värme och kyla.
Miljömål 7: Driften av lokaler ska vara klimatneutral år 2030. Det gäller både egna fastigheter och inhyrda lokaler. Detta motsvarar Akademiska Hus mål.	Campusavdelningen i samarbete med fastighetsägarna.	Driften omfattar verksamhetsel för lokaler, fastighetsel, värme och kyla.
Miljömål 8: Belägningsgraden på ORU:s undervisningslokaler ska öka till minst 60 % senast år 2025.	Campusavdelningen	Avser allmänbokade undervisningslokaler, s.k. Kronox-lokaler under ordinarie verksamhetstider och inkluderar samtliga bokningstyper. En belägningsgrad om ca 75% anses som fullt utnyttjad lokal.

Förslag på aktiviteter	Tidsplan	Genomförare
Etablera samverkansmodell och tydliggjorda campusspecifika målsättningar kring hållbar utveckling med fastighetsägare.	2023	Campusavdelningen i samarbete med Verksamhetsutvecklare miljö och klimat och fastighetsägarna
Rutiner för samordnad schemabokning för ORU:s undervisningslokaler etableras och stödet till verksamheten utvecklas i syfte att främja ökad beläggingsgrad.	2023–2024	Campusavdelningen
Utreda hur ett mål för beläggingsgrad på ORU:s kontorslokaler kan utformas och vilken ambitionsnivå som eftersträvas.	2023–2024	Campusavdelningen
Ställa höga krav på hållbarhet vid nybyggnationer och större ombyggnationer, helst motsvarande kraven i miljöbyggnad guld, men minst miljöbyggnad silver.	Vid aktuella projekt	Campusavdelningen i samarbete med fastighetsägarna

Målområde 6: Hållbar konsumtion

Miljökrav vid upphandlingar är ett av de områden som årligen följs upp av Naturvårdsverket. Inköp och upphandling samt återbruk och avfallsförebyggande åtgärder pekas ut som ett viktigt område i vägledningen till Klimatramverket. Hållbar konsumtion omfattar även social hänsyn.

Örebro universitets miljöutredning visar att områden med en betydande miljöpåverkan är användning av kemikalier och rengöringsmedel, uppkomst av avfall samt användning av IT-produkter. Universitetet kan också genom ansvarsfulla inköp och upphandling bidra till förbättrad miljömässig och social hänsyn i leverantörskedjan samt till ökad resurseffektivitet genom beaktande av ett livscykelperspektiv.

Hållbar konsumtion inkluderar också att universitetets möten, konferenser och evenemang ska vara så hållbara som möjligt. Universitetets och restauratörers verksamhet på campus ska sträva efter att minska sin negativa miljöpåverkan från konsumtion och erbjuda mer hållbara alternativ.

Mål

- ORU:s upphandling, inköp och avfallshantering ska ha minsta möjliga negativa miljöpåverkan och inkludera social hänsyn.

Delmål	Ansvarig	Uppföljning
Miljömål 9: Alla evenemang som ORU genomför ska uppfylla kraven i checklistan för hållbara evenemang.	Alla som genomför ett evenemang ska följa checklistan. Prefekter och avdelningschefer ansvarar för att det finns ett strukturerat arbete på institutionen/avdelningen. Evenangsservice kan erbjuda stöd i samband med större evenemang.	Årligen
Miljömål 10: Användandet av farliga kemikalier ska minskas så att laborativ verksamheten inom utbildning och forskning är så säker och resurseffektiv som möjligt, med minsta möjliga miljöpåverkan.	Prefekter	Löpande inom samordningsgruppen. Prefekter informeras årligen
Miljömål 11: Mängden avfall ska minska. Andelen sorterat avfall ska öka.	Campusavdelningen	Årligen
Miljömål 12: Vid alla upphandlingar, inklusive direktupphandlingar, ska krav på miljö- och sociala hänsyn ställas på leverantör, produkt eller tjänst där upphandlingens art motiverar detta. Upphandlingar ska miljöanpassas utifrån ett livscykelperspektiv när det är möjligt och relevant.	Ansvarig upphandlare vid Upphandlingsfunktionen tillsammans med projektgruppen i upphandlingen. IT-avdelningen (för upphandling av datorer). Samtliga som genomför en direktupphandling.	Årligen
Miljömål 13: ORU:s lokalvård ska uppfylla kraven för Svanen märkning eller motsvarande.	Campusavdelningen.	Årligen
Miljömål 14:	IT-avdelningen	Årligen

Öka mängden återanvända och återvunna IT-produkter och stärka rutinerna för hållbar livscykelhantering		
--	--	--

Förslag på aktiviteter	Tidsplan	Genomförare
<i>Upphandling och inköp</i>		
Analysera och ta fram prioriterade produktområden för höga hållbarhetskrav.	2023–2024	Upphandlingsfunktionen Verksamhetsutvecklare miljö och klimat
Uppdatera rutin kring information om avtalsansvar vid uppstartsmöte av ny annonserad upphandling.	2023	Upphandlingsfunktionen
Identifiera och ge förslag till beslut på fördelning av avtalsansvar i de fallen upphandlade avtal inte har någon avtalsägare i syfte att bland annat följa upp ställda krav (inklusive hållbarhetskrav).	2023	Upphandlingsfunktionen
Vid upphandling av e-handelstjänster kravställa att miljöanpassade produkter synliggörs och är lätta att hitta.	2024	Upphandlingsfunktionen
<i>Laboratorieverksamhet</i>		
Tydliggör uppdrag, ansvarsfördelning (mellan stödfunktioner, institutioner och samordningsgruppen) och samverkansformat för arbetet med hållbar utveckling i laboratorieverksamheten.	2023–2024	Samordningsgruppen
Ta fram webbutbildningar i grundläggande laboratoriesäkerhet samt för introduktion till laboratoriearbete.	2023	Samordningsgruppen
Ta fram metoder för att kunna redovisa mängduppgifter för använda kemikalier som ingår i substitutionsarbetet, i KLARA eller i ett annat lämpligt system.	2024	Samordningsgruppen
Arbeta med att ersätta farliga kemikalier med mindre farliga/ofarliga kemikalier där det har identifierats som möjligt och ta fram en skriftlig rutin för substitutionsarbetet inklusive ansvarsfördelning.	2024–2025	Samordningsgruppen
<i>Evenemang</i>		
Riktad kommunikation och utbildning till administratörer på institutionsnivå gällande checklisten för hållbara evenemang	2023–2024	Evenemangssamordnare vid Kommunikation och samverkan
Ta fram rutiner för uppföljning av checklisten för hållbara evenemang (gäller de evenemang som fått centralt stöd från evenemangsservice).	2023	Evenemangssamordnare vid Kommunikation och samverkan

<i>Lokalvård och källsortering</i>		
Säkerställa att ORU fortsatt uppfyller kraven för Svanenmärkt lokalvård och upprätthåller certifieringen.	Löpande	Campusavdelningen
Fastställ inriktning för vilket källsorteringsutbud som ska finnas i vilka campusmiljöer och tillsätt arbetsgrupp för att utveckla källsorteringen på campus.	2023	Campusavdelningen Verksamhetsutvecklare miljö och klimat (metodstöd)
Genom förstudie utreda hur godsmottagningen kan utvecklas för att bland annat främja utökad källsortering.	2023– 2024	Campusavdelningen
<i>Livscykelhantering av IT-produkter</i>		
Utveckla rutiner för hållbar livscykelhantering av IT-produkter och kommunicera internt på ORU kring de stärkta rutinerna	2023	IT-avdelningen
Genomföra intern återtagskampanj av IT-produkter på ORU	Årligen	IT-avdelningen i samarbete med Verksamhetsutvecklare miljö och klimat och Kommunikation och samverkan
Bevaka att relevanta miljö- och uppföljningskrav ingår vid förnyad ramavtalsupphandling för it-inköp	2024– 2025	IT-avdelningen i samarbete med Verksamhetsutvecklare miljö och klimat och Upphandlingsfunktionen
<i>Övrigt</i>		
Föra en dialog med de restauranger som serverar mat på Campusområdena för att uppmuntra till att: - Mat som är näringsriktig och klimatsmart serveras. - Mängden avfall som källsorteras ökar. - Mängden svinn minskar. - Minska användningen av engångsmaterial.	Löpande	Campusavdelningen
Etablera rutiner för utökad återbruk av möbler och inredning.	2023– 2024	Campusavdelningen

Målnråde 7: Miljledningssystem

Örebro universitet omfattas av förordning SFS 2009:907 om miljledning i statliga myndigheter vilket innebär att universitetet ska införa och utveckla miljledningssystem och varje år följa upp och redovisa resultat av arbetet. Arbetet omfattar:

- En miljöutredning för att fastställa organisationens betydande miljöpåverkan (genomförs vart femte år).
- En miljöpolicy, som beskriver organisationens viljeinriktning i miljöarbetet, och miljömål, som beskriver vad organisationen ska uppnå med sitt miljöarbete.
- En handlingsplan för att tydliggöra hur miljömålen ska nås.
- Årliga miljörevisioner för att kontrollera hur miljledningssystemet fungerar samt att miljöregler och andra styrande dokument för myndighetens miljledning och miljöarbete följs. Resultatet av revisionen redovisas för organisationens ledning och används för att förbättra systemet.
- Resultatet av miljöledningsarbetet redovisas årligen till det departement myndigheten tillhör och till Naturvårdsverket.

Miljledningssystemet ska bidra till att universitetet arbetar strukturerat och integrerat med miljöfrågor och tar hänsyn till verksamhetens miljöpåverkan på ett systematiskt sätt, i syfte att uppnå ständig förbättring.

Mål

- ORU ska ha ett ledningssystem som uppfyller kraven i förordningen om miljledning i statliga myndigheter (2009:907).

Delmål	Ansvarig	Uppföljning
ORU har mätbara mål för hållbar utveckling, som uppdateras minst vart tredje år och ses över årligen i samband med ledningens genomgång.	Rektor är ansvarig för, och beslutar om, miljledningssystemet inom Örebro universitet.	En årlig uppföljning rapporteras till Naturvårdsverket.
ORU har en handlingsplan för att nå målen för hållbar utveckling och där ansvarsfördelningen tydliggörs.	Det övergripande miljöarbetet samordnas av Verksamhetsutvecklare miljö och klimat.	Minst två gånger om året hålls ledningens genomgång med fokus på hållbar utveckling och miljö.
ORU har en aktuell miljöutredning som uppdateras vid väsentliga förändringar i verksamheten eller minst vart femte år.	Samtliga verksamhetsområden ansvarar själva för att lagar och regler efterföljs.	
ORU genomför årligen miljörevisioner som leder till konkreta och genomförda förbättringsåtgärder och där övergripande resultat och slutsatser redovisas för ledningen.		

ORU:s miljöledningssystem är integrerat i verksamheten, vilket innebär att roller, ansvar och arbetsuppgifter inom miljöarbetet beskrivs i befintliga besluts- och arbetsordningar.		
ORU strävar efter att redovisa klimatavtrycket från hela verksamheten och utveckla övergripande klimatmål senast 2025.		

Förslag på aktiviteter	Tidsplan	Genomförare
Genomföra miljöutredning (genomförs av konsult). Miljöutredningen ska innehålla en laglista.	2025	Verksamhetsutvecklare miljö och klimat
En långsiktig plan för organisationen och resurstilldelning för interna miljörevisioner fastställs.	2023	Verksamhetsutvecklare miljö och klimat
En övergripande beskrivning av ORU:s miljöledningssystem fastställs och kommuniceras internt.	2024	Verksamhetsutvecklare miljö och klimat
En arbetsgrupp startas för att utreda hur ORU ska redovisa klimatavtrycket från hela verksamheten och utveckla övergripande klimatmål.	2024	Verksamhetsutvecklare miljö och klimat